

KALAUZ

AZ EMBERBARÁTI OKTATÁS ÉS NEVELÉS TERÉN. HAVI FOLYÓIRAT.

A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület hivatalos közlöny.

A lap 1—3—5—7—9 számait

az egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó utolsó napján.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre . . . 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronkint . . . . . 15 kr.
Egyes szám ára: . . 25 kr.	Budapest, VIII. Röck Szilárd-u. 10.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: Egyesületi közlemények. — A fogyatékos érzékűek száma hazánkban az 1890-iki népszámlálás szerint. — Slöjd a siketnéma-intézetben. — Heródek Károly. — Hazai intézeteink és iskoláink. — Külföldi szemle. — Vegyesek.

Egyesületi közlemények.

Egyesületünk igazgató-bizottsága mult évi december hó 12-én tartott igazgató-bizottsági gyűlést Kléh István alelnök elnöklete alatt. Titkár bejelentette, hogy a módosított alapszabályokat, a tagoknak a hivatalos laphoz mellekelve megküldötte. — Felolvastatott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium leirta, mely szerint az egyesület hivatalos helyiségeül a Röck-Szilárd utczában lévő siketnéma-iskola egyik helyiségét engedte át ideiglenesen. A bizottság kellemes tudomásul vette a leirat tartalmát s köszönetének adott kifejezést érte. — Titkár bemutatta a „Kalauz“ szerkesztő-kiadójával a mult igazgató-bizottsági gyűlés határozata értelmében megkötött szerződést, mely tudomásul vétetett. — A vallás- és közoktatásügyi minister úr 51965.sz. leiratával elismerőleg vette tudomásul, hogy egyesületünk a főváros területén kívül, vagy az iskolától egyébből messze lakó siketnémák részére asylumot rendezett be s az asylum számára átengedte a budai volt internátus berendezési tárgyait. A tárgyakat Császár Dénes egyesületi meghatalmazott vette át s tőle Molnár János az egyesületünk által felfogadott asylumi gondozó. — A bizottság tudomásul vette a tárgyak átvételét és átadását és elhatározta, hogy azon esetben, ha az asylum bármi ok miatt megszűnnék, az átengedett tárgyak feletti rendelkezési jog a vallás- és közokt. ministeriumra száll vissza. Titkár jelenti, hogy az asylum számára István-út 27. sz. alatt kapott lakást s a növendékek gondozójául Molnár János székes-fővárosi nyomdász alkalmaztatott az elnökség részéről. — A jelentés tudomásul vétetik.

Az asylum szabályzatai még véglegesen nem állapíttatnak

Lakásváltozás szives bejelentését kérjük!

meg, hanem e helyett házirendet léptetett a bizottság életbe. A végleges szabályozást megelőzőleg Roboz József kéretett fel egy a kérdést felölelő memorandum benyújtására. — Az asylum feletti felügyelet a megállapított házirend értelmében egyesületünk női választmányi és igazgató bizottsági tagjaira lévén ruházandó a bizottság elhatározza, hogy e végből felkéri a női választmányi tagokat.

Hogy asylumunk s egyesületi helyiségünk könnyebben legyen megtalálható czímtáblák alkalmazása határoztatott el. Az asylumba havi 4 frt díj mellett felvétetett még Petykó Irma siketnéma leány. — Az újonnan kibocsátandó gyűjtő iverk szövege jóváhagyatott s az iverk aláírására az elnökség kéretett fel.

A kinyomatás és szétküldés eszközésével titkár bizatott meg. A bizottság elnök ajánlatára egyhangulag megválasztotta a közgyűléstől nyert felhatalmazás alapján az új alapszabályok értelmében a harmadik női alelnöknek özv. Herich Károlyné úrnőt, férfi alelnöknek Benitzky Lajost s a Schwartzter Ottó lemondásával megüresedett alelnöki állásra Neuschloss Marcellt. Több kisebb jelentőségű tárgy elintézése után a gyűlés véget ért.

Egyesületünk új alelnökei. Az igazgató-bizottság mult évi decz. hó 12-én tartott gyűlésében, a közgyűléstől nyert felhatalmazás alapján, kiegészítette a tisztikart, megválasztván a női alelnöki tisztségre özv. Herich Károlyné úrnőt, férfi alelnökkül pedig Benitzky Lajos pestmegyei alispánt és Neuschloss Marcell kir. tanácsost. Az újonnan megválasztottak mindegyike oly kiváló nevet biztosított már magának a humanistikus tevékenység terén, hogy csak a legnagyobb bizalommal és reménnyel eltelve nézhetünk az egyesületünk érdekében is kifejtendő működésük elé. Az egyesület elnökei és alelnökei, jelenleg gróf Batthyány Gézáne és Rakovszky István elnökök; Hollán Ernőné, Hampel Józsefné, özv. Herich Károlyné női, Kléh István, Benitzky Lajos és Neuschloss Marcell férfi alelnökök.

Siketnémáink karácsonyfája. Egyesületünk igazgató-bizottsága karácsonyfa felállítását határozta el asylumunkban s e célból az elnökség gyűjtő iverket bocsátott ki. Az adományok igen szépen folytak be és pedig úgy a pénzbeli, mint a természetbeniek s valóban gazdag karácsonfa állt a „siketnémák iskolája“ növendékei előtt deczember 23-án. Az ünnepélyen, melyen számos vendég vett részt, 15 gyermek kapott mindenféle ajándékot, képeskönyvet, ruhaneműt, játékot. Az örömtől sugárzó arcok így némán is áldást kértek a jóltevőkre a világ urától, de azt kért az asylum egyik leánykája is hangos szóval, mely könnyeket csalt sok jelenlevő szemébe.

Adományok a karácsonyfára. Egyesületünk karácsonyfájára a következő kegyes adományok folytak be: *Zacsó*

Lajos Gyulától. liszt, dió, kávé; *Quentzer* testvérektől 6 drb gyermekkalap; *Kollarits* József és fiától 1 vég luster; a *Viktória* gőzmalom igazgatóságától 1 zsák 5-tös liszt; *Schuler* Józseftől papír, toll és író eszközök; *Toldi* Lajostól képeskönyvek; *Athenaeum* részvénytársaságtól képeskönyvek és ifjúsági iratok; *Seefehlner* J-től karácsonyfa dísz, író és rajzszeretek, festék stb.; *Singer* és *Wolfner*től képeskönyvek; *Lampel* Róberttől képeskönyvek és ifjúsági iratok; *Kugler* H-től 1 doboz czukorka; *Hermanetzi* papirgyártól papírneműek és írószerek; *Brammer* és *Münstertől* 1 vég barchent; *Bettelheim* Miksától 2 tuczat különböző játék; *Müller* J. L.-től 10 csomag szappan, *Haggenmacher* Henriktől 50 kgr. 2-ös liszt; *Rakovszky* Istvánnétől 3 zsák burgonya és egy láda méz; *Nemlaháné* *Levatic* Irmától 8 pár érmelegítő; *Losonczi* és *Hatvani* gőzmalomtól 50 kgr. 0 liszt; *Rigler* József Edétől füzetek, író- és rajzszeretek;

Pénzbeli adományokat küldtek: *Vaszary* Kolos bibornok herczegérsek 10 frt, *Kléh* István 3 frt, *Győri* *Gschwindt* Mihály 10 frt, *Müller* Mórné úrnő gyűjtése 17 frt, *Simon-Rakovszky* Mária úrnő (*Sopron*) 5 frt, *Hollán* Ernőné úrnő gyűjtése 15 frt, *Özv.* *Walheim* Jánosné úrnő gyűjtése 11 frt, *Glatz* *Henrik* 1 frt, *Glatz* *György* 1 frt, *Mauthner* *Ödön* 5 frt, *Röck* *István* 5 frt, *Aigner* *Sándor* 2 frt, *Calderoni* és társa 5 frt, *Mándlik* *A.* 2 frt, *Kovács* *Gyula* (*Monor*) 1 frt, *Vogel* *Gyula* 2 frt, *Hetyey* *Elek* (*Nagy-Márton*) 1 frt, *Comenius* páholy 5 frt, *N. N.* 1 frt, *Ferenczvárosi* kültelki polgári kör 5 frt, *Goszleth* *István* 5 frt, *Reform* társaság 5 frt, *Galilei* páholy 5 frt, *Alpár* *Ignác* 5 frt, „*Zion*“-egylet 5 frt, *Kontra* *Kálmán* (*Pomáz*) 2 frt, *Nemlaha* *Gy.-né* úrnő (*Kassa*) 1 frt, *Kubik* *Irén* úrnő (*Székesfehérvár*) 1 frt, *Humboldt* páholy 5 frt, *Oberhauser* *Gyula* gyűjtése 2 frt 40 kr, *Deák* *Ferenc* páholy 3 frt, *Budapesti* aczéhang férfi dalegylet 3 frt, *Névtelen* 2 frt, *Szent-István* társulat 3 frt, *Szokolovits* *József* 2 frt, *New-York* biztosító társaság 5 frt, *Borsodi* *Jenő* 1 frt, *Özv.* *Saxlehner* *Andrásné* úrnő 10 frt, *Jávor* *Endre* (*Temesvár*) 2 frt, *Dr.* *Székely* *Ferenc* 5 frt, *Minerva* páholy 5 frt, *Almássy* *Andor* 1 frt, *Adriányi* *Emil* 50 kr, *Dr.* *Fekete* *Gedeon* 50 kr, *Kozma* *István* 50 kr, *Klein* *Zsigmond* 1 frt, összesen 187 frt 90 kr.

Hollán *Ernőné* úrnő gyűjtő ivén adakoztak: *Hollán* *Ernőné* 3 frt, *Fascho-Moiss* *Sándorné* 1 frt, *Hajduska* *Emil* 1 frt, *Rigler* *Edéné* 1 frt, *Schnierer* *Aladárné* 1 frt 50 kr, *Reusz* *Henrikné* 1 frt, *Kollarits* *József* és fia 1 frt, *Békássy* *Károlyné* 2 frt, *Özv.* *Karlovszky* *Zsigmondné* 2 frt, *Özv.* *Szende* *Dezsőné* 50 kr, *Szokolay* *Kornélné* 1 frt, összesen 15 frt.

Müller *Mórné* úrnő gyűjtőivén adakoztak: *Müller* *Mórné* 3 frt, *Umrath* és társa 2 frt, *Freiszleder* *Nándorné* 2 frt, *Polatsek* *Jakab* 1 frt, *Hágn* *Károly* 1 frt, *Breslmayer* *Kálmán*

1 frt, Haas és Czizek 1 frt, Szimon István 1 frt, Detsinyi F. 1 frt, Spitzer Jakab 1 frt, Detsinyi Károly 1 frt, Saborszky A. 1 frt, Politzer Julia 1 frt, összesen 17 frt.

Özv. Walheim Jánosné úrnő gyűjtőívén adakoztak: Özv. Walheim Jánosné úrnő 5 frt Christof 2 frt, Özv. Bereznay Istvánné 2 frt, Hanskarl Sándorné 2 frt, összesen 11 frt.

Oberhauser Gyula gyűjtőívén adakoztak: Oberhauser Gyula 30 kr. Vincze József 10 kr, Baumann József 10 kr, Lindenbach Károly 30 kr, C. C. 10 kr, Kulman Endre 10 kr, Mészáros Aladár 20 kr, Jaunga Mihály 10 kr, Janky Ödön 10 kr, Szántó Béla 10 kr, Schwach István 10 kr, Jaiček Gyula 10 kr, Aumpf József 10 kr, Pap Dezső 10 kr, Szalai Lajos 10 kr, Hak Gy. 10 kr, Koczián Gyula 10 kr, Vidófalvi István 10 kr, Vásárhöy János 10 kr, összesen 2 frt 40 kr.

Asylumunk gyarapodása. A karácsonyi adományok tetemesen megkönnyítették asylumunk fenntartását, a székesfővárosi tanács jószívű gondoskodása pedig az első év nehézségein szerencsésen átsegített bennünket. A tanács ugyanis a múlt évi június 8-iki díszfelvonulás alkalmával felállított tribünök tiszta jövedelméből 400 frtot szavazott meg egyesületünk asyluma számára. E jótékony adományért az elnökség meleg köszönetét nyilvánította a tanácsnak s ez uton is csak hálás köszönetünknek adhatunk kifejezést úgy a tanács gondoskodásáért, mint azoknak előzékenységeért, a kik egyesületünk kérelmét a tanácsnál támogatni szívesek voltak.

Kérelem a siketnémák, vakok és hülyék érdekében. Ezen kérelmeket most küldjük szét. Tisztelt tagtársainkat arra kérjük, hogy a megküldött gyűjtőíveket felhasználva, mentül több új tagot sziveskedjenek egyesületünknek megnyerni. Hiszen a tagsági díj oly csekély, hogy még a szegényebb sorsban lévők is nélkülözhetnek annyit. Egyesületünk nemes és humanus céljainak előmozdításával pedig, bármily csekély összeggel járuljon is valaki a költségek fedezéséhez — olyan emberbaráti ténykedést végez, melynél magasztosabbat végezni már alig lehet. Annak a sok ezer szerencsétlennek elhagyatott, szomorú sorsában még az is vigasztalás ugyan, ha a nemeslelkűek szánalmat éreznek irántuk, de jótétemény csak az lesz számukra, ha keresetképes egyénekké tehetjük őket, ha a szánakozás helyett segítséget nyújtunk. Bizton reméljük, hogy egyesületünk tagjai számának szaporodtával számtalan szülő keservében nyújthatunk enyhítő vigasztalást, s még több szerencsétlen elhagyatottat tehetünk a társadalomnak hasznos tagjává, az államnak adófizető polgárává.

Kérelem egyesületünk igen tisztelt tagjaihoz. Ez uton is tisztelettel kérjük a tagtársakat, hogy a tagsági díjakat, melyeket ez idő szerint Antoní Vilmos szed be, a pénztárnok nyugtatóványa ellenében kifizetni sziveskedjenek, hogy

tetes kiadásaink fedezésében gátolva ne legyünk. Vidéki tagtársainkat pedig kérjük, hogy esedékes tagdíjaikat pósta-utalványon küldjék be a pénztárnokhoz dr. Szabó József ügyvédhez (Budapest VII., Erzsébet-körút 1. sz.).

Egyesületünk tagjainak száma ismét gyarapodott. Sajnálatos módon azonban constatálnunk, hogy egyuttal halálozás folytán fogyott is. Meghalt u. i. Kray Mária bárónő alapító tag, továbbá Leypold Pál és Légrády Károly rendes tagok. Kilépését bejelentette Pokorny Emanuel. A meghaltak és kilépettekkel szemben rendes tagokul jelentkeztek: Blum Etelka, Kohn József, Grünwald Adolf, Orbános Győző, Országh Ferencz, Steinhübel Antal, Szmik Lajosné, Fuchs György, Dr. Kerégyártó Béla, Tomassek Edith, Lubich Etel, Greisinger István, Földes Károly, Baumgarten Etelka, Dr. Venetianer Lajos, Hitter Ferenczné, Feldmann Arnold, a kik mindnyájan felvétek a decz. 12-én tartott igazgató-bizottsági gyűlésen s velük a tagok száma 707-re szaporodott, a kik közül 148 az alapító és 51 a pártoló tag.

A fogyatékos érzékűek száma hazánkban az 1890-iki népszámlálás szerint.

Törvényhatóság	Összes lakosság	Fogyatékos érzékűek			
		siketnéma	vak	hülye	összesen
Abauj Torna-m.	151.066	200	141	162	503
Kassa v.	32.165	18	7	12	37
Alsó-fehér-m.	195.210	194	178	196	568
Arad-m.	301.775	317	277	337	931
Arad v.	43.682	24	49	31	104
Árva-m.	84.852	272	79	118	469
Bács-Bodrog-m.	573.775	478	734	495	1407
Baja v.	19.873	23	34	22	79
Szabadka v.	73.526	44	79	46	169
Ujvidék v.	25.180	18	30	25	73
Zombor v.	26.942	12	28	17	57
Baranya-m.	288.784	241	314	272	827
Pécs v.	35.449	47	70	60	177
Bars-m.	153.054	196	170	173	539
Békés-m.	259.205	192	268	229	689
Bereg-m.	180.146	231	131	223	585
Besztercze-Naszód-m.	106.124	158	142	91	391
Bihar-m.	478.488	502	484	488	1474

Törvényhatóság	Összes lakosság	Fogyatékos érzékűek			
		siketnéma	vak	hölve	összesen
Nagyvárad v.	40.700	25	34	22	81
Borsod-m.	218.994	202	206	136	544
Brassó-m.	88.457	65	81	89	235
Csanád-m.	131.243	72	117	90	279
Csik-m.	114.299	153	151	204	508
Csongrád-m.	120.426	94	133	131	358
Hódmező-Vásárh. v.	55.626	42	52	54	148
Szeged v.	87.410	61	132	55	248
Esztergom-m.	79.389	122	71	98	291
Fejér-m.	195.019	174	167	264	605
Székesfehérvár v.	28.942	12	13	18	43
Fogarás-m.	88.825	167	100	144	411
Gömör-m.	175.375	188	153	135	476
Győr-m.	93.024	137	116	231	484
Győr v.	23.956	10	18	12	40
Hajdu-m.	134.090	135	167	128	430
Debreczen v.	58.952	52	83	57	192
Háromszék-m.	130.289	160	224	229	613
Heves-m.	235.645	198	202	134	534
Hont-m.	107.783	121	115	81	317
Selmecz és Bélab. v.	15.280	29	23	35	87
Hunyad-m.	268.879	602	296	654	1552
Jász-N.-Kún-Szoln. m.	319.163	284	362	233	879
Kis-Küküllő-m.	110.333	89	92	90	271
Kolozs-m.	192.489	163	243	183	589
Kolozsvár v.	34.858	25	23	26	74
Komárom-m.	147.883	157	127	212	496
Komárom v.	16.433	11	15	7	33
Krassó-Szörény-m.	408.367	428	426	378	1232
Liptó-m.	77.000	109	84	57	250
Mármaros-m.	268.855	244	182	345	771
Maros-Torda-m.	163.716	155	159	140	454
Maros-Vásárhely v.	15.264	4	10	12	26
Moson-m.	85.571	148	60	280	488
Nagy-Küküllő-m.	135.935	150	158	192	500
Nógrád-m.	215.405	207	185	200	592
Nyitra-m.	396.997	367	427	319	1113
Pest-m.	685.585	739	715	595	2049
Budapest v.	505.763	439	463	238	1140
Kecskemét v.	49.600	35	99	63	197
Pozsony-m.	280.478	430	257	737	1424
Pozsony v.	56.048	27	44	34	105
Sáros-m.	169.033	211	160	148	519

Törvényhatóság	Összes lakosság	Fogyatékos érzékűek			
		siketnéma	vak	hölve	összesen
Somogy-m.	328.022	312	323	283	918
Sopron-m.	232.584	190	223	304	717
Sopron v.	29.543	9	8	8	25
Szabolcs-m.	245.175	258	184	186	628
Szatmár-m.	303.234	244	269	252	765
Szatmár-Németi v. .	21.218	15	33	22	70
Szeben-m.	152.384	227	156	254	637
Szepes-m.	165.052	199	164	162	525
Szilágy-m.	191.350	159	183	185	527
Szolnok-Doboka-m. .	217.700	236	214	203	652
Temes-m.	377.031	364	309	242	915
Temesvár v.	43.438	45	37	32	114
Versecz v.	22.121	15	34	12	61
Tolna-m.	252.137	209	227	288	724
Torda-Aranyos-m. .	150.604	151	162	150	463
Torontál-m.	571.677	434	612	438	1484
Pancsova v.	18.289	9	29	6	44
Trencsén-m.	259.887	415	299	296	1010
Turócz-m.	49.997	90	59	24	173
Udvarhegy-m.	110.509	136	166	153	455
Ugocsa-m.	75.486	42	74	61	177
Ung-m.	137.333	243	119	291	653
Vas-m.	391.903	338	410	422	1170
Veszprém-m.	215.787	211	244	222	677
Zala-m.	405.757	545	370	480	1395
Zemplén-m.	300.095	397	259	291	947
Zólyom-m.	112.929	180	101	154	435
Összesen	15.133.494	16.073	15.430	15.908	47.411
Fiume v.	30.337	15	17	9	41
Horvát-Szlavonország . .	2.486.410	2936	2916	1705	7557
Összesen		19.024	18.363	17.622	55.009

Slöjd a siketnéma-intézetben.

A „Kalauz“ a siketnéma-oktatás terén igen sok jó, hasznos dolgot közölt: tervezett eszméket, eszméket tisztázott s teremtetett. Látjuk az iparos képzés tervezgetését, e rendszer megszüntetésére irányuló törekvéseket, egy ideális állapot megteremtését, sőt annak mielőbbi megtestesülését. S mindezek nem történnek gyorsan; minden ujjonnan megteremtett helyzetnek meg vannak a maga intermezzói, ezen intermezzók között van az eszmeharcz, az eszmék tisztulási ideje.

Hosszan tartó nagy csatát döntött el hazánk első siketnéma-intézete, a váczi, a midőn egy, régi rendszer kiküszöbölését vette tervbe, a melyet az argumentumok súlyos csapása hova-tovább legyőzött: ez az iparoktatás.

Megérdemli a halott, hogy megemlékezzünk róla.

A váczi intézetben az iparoktatás kezdetben két iparágban kultiváltatott u. m. a szabóság-és cipépszésgben; (ez alatt azonban csak az *intézetben* elhelyezett mesterséget értek) később felszaporodott úgy, hogy szabó, suszter, esztergályos, asztalos, könyvkötő, bognár, kárpitós váltakozva 1896. június végeig nyújtott volna a növendékeknek kiképzést.

Sem az iparos mesterek, sem a műhelyek nem voltak olyanok, hogy eredményt érthettek volna el.

E lapok hasábjain többször fordult meg az iparoktatás kérdése s a hozzászólók mindegyike megegyezett abban, hogy a régi beosztás czélszerűtlen.

Mig egyesek nézete az iparoktatás felé hajlik, addig az újabb irány azt kiküszöbölni akarja s a gyermeknek megfelelőbb foglalkoztatást akar meghonosítani: a *slöjdt*.

Bármint vélekednek is egyesek a mesterség, illetve iparoktatás előnyeiről, láthatjuk, hogy a régi formában a vezető férfiagnak soha sem volt inyükre.

A jelzett cikkirók is, kik az iparoktatás mellett agitáltak, hihetőleg abból az ijesztően borús képből indulnak ki, t. i. a tanulatlan siketnémák roppant számából. Ez oly pressziót gyakorol az oktatásra, hogy sokan meghátrálnak jobb meggyőződésükkal s azt az elvet vallják: „inkább sokat rosszul, mint keveset jól“. Azért tartják szükségesnek a siketnéma-oktatással egyidejűleg az iparoktatást, hogy mint a közmondás tartja: egy csapással két legyet üssenek, ha nem is tudják mind a kettőt egyszerre agyonütni.

Ezt az elvet követve azonban éppen azokon nem sokat segítünk, a kiknek javát tartjuk szem előtt, mert ha igaz az, hogy a legjobb készségű siketnéma sem versenyezhetik a hallóval, akkor igazán csak arra kell törekednünk, hogy ne töredékeket kapjon a siketnéma, hanem mindenből a teljes egészet. Már pedig egyidőben ismereteket és iparágat is tanítani csak úgy lehet, ha mindakettő szenved mellette.

Tanításunk ideális célja nem egyéb, mint a beszéd művészetétől megfosztott siketnémát a beszéd, az élőbeszéd művészetébe vezetni s egyuttal hasznos ismeretekkel ellátva úgy kibocsátani, hogy az élet különböző viszonyai között megállja helyét.

Hogy az érzékű gyermeknél a cél megvalósítása, mily nehézségekbe, mily akadályokba ütközik s nem kevészer megfeneklik, azt mindnyájan jól tudjuk. De mennyivel nehezebb és fáradságosabb ez a siketnémáknál. Hogy egy hasonlattal éljek, a siketnéma tanítás olyan erősség, melyet csak hosszas fáradozások után lehet bevenni és csakis akkor ha a jóakarát mindkét részről meg van.

Tehát csak a tanítás az a tényező, mely alapját képezheti a növendékek további képzésének. Azonban, hogy ezt elérhessük, mint megjegyzem időre van szükségünk és pedig jól beosztott időre. S épen eszempontból kell elesnie az iparoktatásnak a siketnémák intézetében s kell helyébe lépnie a slöjdnek.

A slöjd tanítás tulajdonképeni célja az alapvetés, a mennyiben általa nem egy bizonyos szak. hanem valamennyi gyakorlati szakma, sőt az egész gyakorlati élet részére rakjuk le az alapot.

A slöjd a paedagogia elvein és szabályain épül föl s különösen nevelési célok megvalósítására törekszik, a mennyiben a gyermek testét és lelkét egyöntetűen fejleszti s egész életének megveti helyes gyakorlati alapját. A slöjd ennél fogva a nevelés és tanítás szolgálatában áll, mint ilyen az iskolai tanítás kiegészítő részét képezi s mint a tanítással kapcsolatos nevelés, teljes joggal követelhet magának helyet az iskolák nevelés- és tanrendszereben.

A ki ismeri a siketnémát, a mint az az intézetbe kerül az egyszersmind tudja, hogy nevelés tekintetében sokkal hátrább áll érzékű társainál, sőt majd nem azt mondhatni, hogy nevelésben alig részesül s bizony sokszor, mint a természet nevelte vad gyermeket kapjuk kezeink közé.

A munkára sohasem szoktatták, azt nem ismeri s nem is szereti. Már most ha ez a gyermek iparműhelybe kerül, valjon az iparosok kvalifikációja nyújt-e elég biztosítékot arra, hogy a gyermeket reája bizhassuk, hogy belőle értelmes és munkás egyént képezzen? Bizonyára nem. Helyesen tehát az intézetben az iparoktatás helyét a slöjdnek kell elfoglalnia.

Csak látni kell a slöjd munkával foglalkozó növendék csoportot, annak kedvét, szorgalmát, melylyel a neki is tetsző helyes alakok összeállításán fáradozik s azonnal szembetűnik, hogy a slöjd tanítás értéke, becse nem a feldolgozott tárgyak értékében van, hanem abban, hogy a gyermek kedvet kap a munkához s ezáltal nemesíti önmagát, kedélyét.

Herodek Károly.

Hazai intézeteink és iskoláink.

Az emberbaráti tanintézetek tanárai és tanítói a kultuszminiszternél. Az emberbaráti intézetekben alkalmazottak múlt évi deczember hó 30-án tisztelegtek testületileg dr. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszternél, hogy megköszönjék a fizetés rendezést, melyet a miniszter az ezen téren működőkre is kiterjesztett és egységes alapokra fektetett. A küldöttségben résztvettek a vácsi siketnéma intézet, a budapesti vakok, hülyék és siketnémák intézeteiben, továbbá a kolozsvári, temesvári és aradi siketnéma intézetekben működők majdnem mindegyike.

A küldöttséget Roboz József az emberbaráti tanintézetek szakfelügyeletével megbízott igazgató vezette, a ki a miniszter előtt a következőket mondta.

Nagyméltóságu Miniszter Úr!

Kegyelmes Urunk!

A benső hála és szívből jövő köszönet őszinte érzelme vezetett bennünket az emberbaráti tanintézetek tanárait és tanítóit, mint egy testületet Excellentiád magas színe elé.

Rövid két év alatt Excellentiád a hazai emberbaráti oktatásügy terén oly fontos és nagy horderejű intézkedéseket méltóztatott életbe léptetni, melyek az oktatásügy ezen ágának nem remélt lendületet adtak. Ugyanis alig vette kezeibe Kegyelmes Urunk a közoktatásügyi minisztérium vezetését, mindjárt újjászervezni méltóztatott a vakok országos intézetét, felszerelvén azt az addig nélkülözött tanszerekkel. Ugyanekkor szerveztetett a vácsi intézettel kapcsolatosan a siketnémák tanítóit kiképző, valamint a dadogók és hebegők oktatására képesítő tanfolyam is; államosíttatott továbbá 124 ezer forintnyi költséggel a hazánkban fenálló egyetlen hülyék- és gyengelméjűek intézete, diszes épületet nyert a temesvári siketnéma-iskola. Az emberbaráti tanintézetek eredményes működésének fokozása céljából egyidejűleg életbe méltóztatott léptetni a szakfelügyeletet is és a mi mindnyájunk régi óhajátását képezte. jelentékeny évi összeget méltóztatott felvenni az állami költségvetésbe a siketnémák tankönyveire és az emberbaráti tanintézetek tanítóinak külföldi tanulmány útjára.

És ily jelentékeny alkotások munkájának közepette Excellentiád még arra is kegyes volt kiterjeszteni atyai gondoskodását, hogy anyagi helyzetünk lehetőleg javíttassék!

Kegyelmes Urunk! Mi a kik feltűnést nem keltve és nem keresve, csendesén, zajtalanul és benső odaadással fáradunk azon, hogy szerencsétlen siketnéma, vak és gyengeelméjű ember-társainkat a társadalomnak önálló kenyérkereső és munkás tagjaivá képezzük ki, mi akik a bányászokhoz hasonlóan nap-nap után leereszkedünk az emberi nyomor és szomorúság tárnáiba,

hogy a szellemi sötétségből arcunk verejtékével hozzuk felszínre az emberi tudás, erkölcs és műveltség boldogító kincseit növendékeink számára; mi hosszú évek óta panasz és feljajdulás nélkül küzdöttünk meg a becsületes szegénységgel, tápláltuk családjainkat, neveltük gyermekeinket a nekünk nyújtott csekély javadalmazásból. És ha a tisztességes megélhetés súlyos gondjai nagyon is reánk nehezültek, egy szebb jövő reményével lelkesítettük egymást a további kitartásra, a további bátor küzdelemre! Biztunk abban, hogy a magas kormány hangos panaszok nélkül is meg fogja érteni helyzetünk súlyos voltát és módot fog keresni arra, hogy helyzetünket lehetőleg javítsa.

Nem kértünk tehát, nem panaszkodtunk, nem vittük a nyilvánosság hangos piaczára bajainkat, de reméltünk és biztunk. És hála Excellentiád atyai kegyes jóindulatának, bizodal-munkban nem csalatkoztunk, reményeinkben nem lettünk vesztesek.

Kegyelmes Urunk már az 1897-ik évi állami költségvetés keretében nemcsak rendezni méltóztatott a közlünk államj alkalmazásban levők fizetését, hanem kiterjeszteni méltóztatot ezen kedvezményeket azon vidéki intézetekben működő kartár-t sainkra is, akik eddig bizonytalan helyzetben, rendezetlen szolgálati viszonyok között ki voltak téve annak a veszedelemnek, hogy máról-holnapra biztos állás és kenyér nélkül maradhatnak.

Javadalmazásunk külföldi kartársaink kedvező fizetési viszonyaihoz képest igaz, még mindig igen csekély, ámde mégis mély köszönettel és hálával hajolunk meg Excellentiád kegyes színe előtt helyzetünk jelenlegi javításaért is. Nem keserít bennünket elégedetlenség és kétely, mert benső bizalommal és mély ragaszkodással viseltetünk Excellentiád iránt, bizva abban, hogy a lehetőség szerint kegyes leend rólunk a jövőben is gondoskodni és helyzetünket fokozatosan javítani.

És ezért engedje meg Kegyelmes Urunk, hogy hódoló tisztelettel ismételten a benső hála és köszönet őszinte érzelmeit tolmácsolhassam mindnyájunk nevében. És engedje meg, hogy a letünő év határmeggyéjén állva Excellentiádra, a hazai cultura legelső és legnagyobb munkására, a mi igazi jóakarónkra az új évben az isteni gondviselés áldását kérjem.

Áraszsza az ég kegye bő áldását nemcsak Excellentiádra, hanem mindazokra, akik Excellentiádnak szívéhez nőttek.

A miniszter válaszában körülbelül a következőket mondotta:

„Tisztelt Uraim!

Köszönöm szíves jókívánságukat. A reform, mely az emberbarátai ügy terén is szükségesnek bizonyult, még mindig kevés eredményt mutat fel. Elismerem, hogy az oktatás-ág háttérbe volt szorítva és bizony még mindig csekély az, a mit tettünk.

Az ügy reformálása mellett nem maradhatott el a fizetés rendezés sem, mert ez biztosítja azt a rendes medert, a mely az oktatás előmenetelének egyik alapfeltétele.

Öszintén nagy előszeretettel tettem a reformot, mert a filantropinizmusnak az államban helyet kell biztosítani, s ennek minél nagyobb térfoglalása az állam kulturájának fennenn lobogtatott zászlaja.

A minister kijelentését többszörös éljenzés szakította meg s a válasz mindenkiben a meglegedés érzetét költötte fel. A minister után *Zsilinszky Mihály* államtitkárhoz mentek, a ki szintén szívélyesen fogadta a tisztelgőket s biztosította őket támogatásáról s jóakaratról.

Az ügyosztály vezetőjénél *Smrecsányi Miklós dr.* osztálytanácsosnál tisztelegtek azután, hogy azon intézkedésekért, melyek az ő higgadt és megfontolt munkásságát jellemzik s mely intézkedéseknek ő a gondozójuk; hálás köszönetet nyilvánítsanak és benső ragaszkodásuknak kifejezést adjanak.

A tanácsos úr válaszolva az üdvözlő beszédre kiemelte, hogy az életbe léptetett intézkedések alapján, miután most az érdekek szoros viszonyba hozattak reméli, hogy oly szellem fejlődik ki, mely bizvást az oktatásügy ez ágára nem csekély lendületet hoz. Még dr. *Szabó Sándor* ministeri titkárnál is tisztelegtek, a ki már 9 év óta van az ügyosztályban s a ki mindenkor jóakarattal viseltetett nemcsak az ügy, hanem egyesek iránt is.

Jan. 6. a váczi intézetben. A váczi intézetben a karácsonyfa ünnepélyt ez évben január 6-án tartották meg, miután karácsony előtt a kanyaró lépett fel. Az ünnepélyen számosan vettek részt az intézet tantestületén kívül is.

Először az intézet hitoktatója fejtette ki az ünnepély jelentőségét, azután élőképek következtek, melyeket *Bartók Lajos* rajztanár műziséssel rendezett s melyek igen szépen sikerültek. Ennek befejezte után a karácsonyfához vonultak a gyermekek, mely gyönyörűen, mondhatnám pazarul volt diszítve; itt néhány növendék alkalomszerű költeményt mondott, tiszta kiejtésük a közönségre jó benyomást gyakorolt. És most a tulajdonképeni érdekes dologra került a sor, az ajándékok szétosztására. Volt is öröm. A játékok bevásárlásánál nemcsak a külső csínyre, hanem paedagogiai szempontokra is különös figyelem fordított. Végre az igazgató köszönő szavaival az ünnepély véget ért.

Karácsonyi ünnepély. A siketnémák kolozsvári országos intézetében, mint minden évben, úgy az idén is karácsonyi ünnepély volt, mely 1896. decz. 23.-én délután 4 órakor az intézet dísztermében tartatott meg. A díszterem ez alkalommal is zsúfolásig telt meg érdeklődő közönséggel. Első sorban Taritzky Ferencz az intézet igazgatója röviden üdvözölte a megjelen-

téket és elmondta az ünnepély további sorrendjét. Erre következett az ünnepély legvonzóbb és legérdekesebb része, a növendékek által előadott „Karácsonyi pásztorjáték“. A játékban összesen 12 növendék vett részt s mindegyik külön jelmezben oly szépen, oly meghatóan, gesztusokkal kísérve mondta el a mondokáját, hogy csupa gyönyörűség volt őket nézni és hallgatni. Különösen megható volt az a jelenet, a midőn az angyalok megjelenésére a pásztorok fölébredtek s midőn a főangyal a magasból leszált a pásztorokhoz. Ez a jelenet nem egy embernek könnyeket csalt a szemébe. Azután előállt Neurihrer Ödön r. k. hitoktató és előbb az isteni szeretetről igen szép és megható beszédet intézett a jelenvoltakhoz; majd a gyermekek felé fordulva egyszerű, de könnyen megérthető szavakkal magyarázta nekik az ünnepély jelentőségét. Végül Szvacsina Géza városi tanácsos, az intézet ügyeinek előadója mondott meleg köszönetet úgy a nagy közönségnek, a mely nemeslelkű adományaival egy újabb örömnapot szerzett a szerencsétlen siketnémáknak, valamint a tanító testületnek is, mely fáradságot nem kímélve minden alkalmat megragad, hogy a növendékeket mindenféle szépre, jóra és nemesre megtanítsa. Hogy az ünnepély milyen hatást gyakorolt a jelenvoltakra, mutatja az a körülmény, hogy annak befejeztével rögtön még 33 koronát adtak össze, melyet azonnal a növendékek közt szétosztottak.

N. P.

Külföldi szemle.

Hagyományozás. A weimari siketnéma-intézetnek Zöllner nevű birtokos 300.000 márkát érő vagyont hagyományozott. Hazánkban eddig a legnagyobb hagyomány Fochs Henriké, az izr.-siketnémák intézetének alapítójáé, ki több mint 400 ezer frtot hagyományozott e célra. — Jelentékeny alapítványt tett Kisteleki Léway Henrik is, ki 10.000 frtot tett le, melynek kamatait önálló siketnéma iparosok kapják.

Hülyék száma a dalldorfi intézetben. A dalldorfi hülyék intézetében a növendékek létszáma 230. A tanításon kívül oktatást nyertek a cipész, szabó, kosárfonó, könyvkötő, asztalos mesterségekben és a kertészetben, a leányok a kézimunkákban. 8 elbocsátott fiút mesterembereknél helyeztek el.

Würtemberg királyságban 6 ápoló- és gyógyító intézet van gyengeelméjűek és eskórosak számára. Legnagyobb közöttük a „Stetten-Schlossban“ van, melyben körülbelül 400 növendék van állandóan.

Bajorországban 4 intézet van vakok számára, melyekben összesen 221 vakot helyeztek el. A müncheni intézettel kapcsolatban levő menhelyben 9 vak leány nyert otthont.

Statisztikai adatok. A „Blätter für Taubstummensbildung“ a Volta-Bureau „International Reports of Schools for the Deaf made to the Volta-Bureau“ című kiadványából a következő statisztikai adatokat közli.

Földrészek	Az iskolák száma	Tanítási módszer				
		Jelelés	Élőszó	Kézi abc	Vegyes	Ismeretlen
Afrika	5	1	2	—	1	1
Ázsia	5	—	2	2	—	1
Ausztrália	4	—	—	1	2	1
Europa	357	7	236	2	37	75
Északamerika	100	3	27	1	67	2
Délamerika	3	—	—	—	2	1
Összesen (1895) . .	474	11	267	6	109	81
„ (1892) . .	397	32	239	—	91	37

Földrészek	Az iskolák száma	Az iskola neve			
		Externatus	Internatus	Vegyes	Ismeretlen
Afrika	5	2	—	1	2
Ázsia	5	1	2	2	—
Ausztrália	4	3	—	—	1
Europa	357	126	77	62	92
Északamerika	100	60	27	10	3
Délamerika	3	1	—	1	1
Összesen . . .	474	193	106	76	99

Földrészek	Az iskolák száma	A tanítók száma	Tanulók		
			Siketén szü- lettek	Hallási ma- radvány- nyal bírnak	Összesen
Afrika	5	14	21	13	72
Ázsia	5	11	109	30	198
Ausztrália	4	24	94	27	160
Europa	357	2676	5986	3220	21882
Északamerika	100	1117	2518	1095	10127
Délamerika		13	32	12	74
Összesen (1895) . .	474	3855	8760	4397	32483
„ (1892) . .	397	2029	?	?	26473

Tanfolyam lelkészek számára. A berlini siketnéma-intézetben lelkészek számára tájékoztató tanfolyam tartatik, a melyen 7 különböző vidékiről való ev.-lelkész vesz részt.

Zenekadémia vakok számára. Egy bizottság működik Németországban, mely a vakok zenei oktatása végett magasabb képző iskolának a felállítását czélozza.

A horvátországi vakok számára Zágrábban van intézet, melyben 16 növendéket képeznek. Az intézettel kapcsolatban van foglalkoztató műhely is, a hol az idősebb koru vakok munkát kapnak. Az intézet állami, a foglalkoztató műhelyt pedig egy egyesület tartja fenn, a mely egyesületnek már 20.000 frt alaptőkéje és 2 alapítványa van.

Vegyesek.

Siketnémák bálja. A budapesti siketnémák „Egyetértés” társasköre az évben is megtartja szokásos bálját, ezuttal azonban fényesebb alakban, mint a mult években. A bál védnökségére a társaskör küldöttsége egyesületünk nemesszivü elnökét és nejét kérte fel s Ő nagyméltóságaik oly kegyesek voltak, hogy a társaskör eme kérelmének teljesítését megígérték. Azonkívül a kör elnöksége felkérte Gabányi Árpádot, a nemzeti színház művészt egy magánjelenet megírására, a ki szives készséggel vállalkozott eme szokatlan feladat teljesítésére s

hálára kötelezte le siketnémáinkat. A meghívókat Bloch Mór tehetséges lytografus siketnéma a kör tagja készítette igen ügyesen csoportosítván a jótékonyság nemtőjét s egy kis siketnéma gyermeket és aggot, a kik a nemtő előtt alamizsnáért esdekelnek. A bál jövedelmének fele részét egyesületünk Asyluma számára ajánlotta fel a kör elnöksége, míg a másik fele saját segély alapjuk gyarapítására fog fordíttatni. A bált a terezvárosi Casinó termében tartják meg folyó évi február hó 6-án.

Iparkodó siketnémák. A „Taubstummen-Courier közli, hogy egy siketnéma Lipszében műtermet nyitott, melyben Röntgen-sugarakkal vizsgálják a beteg tagokat. A berendezés sok pénzébe került, de vállalkozása sikerült, mert számos tanár és orvos viszi hozzá betegeit. E derék embert Buchheimnak nevezik.

Ugyancsak a nevezett lap megemlíti azt is, hogy Wiesbadenben, az ottani iparkiállításon Maier Jozsef nevű siketnéma üvegfestő kiállított tárgyaiért bronzérmet és elismerő okiratot kapott.

A Röntgen-sugarak és a vakok. Arra a hírre, hogy Edison Röntgen-sugarak segélyével képes visszaadni a vakok látását, Milanoban kísérleteket végeztek ez állítás valóságának kiderítésére. E célra öt vakot választottak ki a milanoi vakok intézetéből, kik közül az egyik már vakon született. Kettő ifjúsága óta teljesen vak, kettő pedig a fényt már érzi. E kísérleteket kitűnő apparátussal Murani tanár végezte a milanoi műegyetemen. A kísérleti terem persze el volt sötétítve. A készülék és a vakok közé fekete papírfalat állítottak hogy csak Röntgen-sugarak érhék a vakok szemét és az eredmény az volt, hogy az egyszerű Röntgen-sugarakat a vakok meg sem érezték. Az első három vak a fluoreszkáló ernyőkről visszavert világító Röntgen-sugarakat sem látta, a két utóbbi vak gyengén érezte a fluoreszkáló ernyők fényét, de a jelenlevő orvosokra azt a benyomást tették, hogy többet ezek a fél vakok a Röntgen-sugarak behatása alatt se látnak, mint közönséges napfényben és így a milanoi kísérletek végleges eredménye az, hogy a vakok sorsán a würzburgi tanár fölfedezése mitsem enyhíthet.